

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEMPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY

2. Czas powstania

1455 r./ XIX w.

3. Miejscowość

CEREKWICA

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

OBSZAR WSI

5. Przynależność administracyjna

Województwo dolnośląskie

Powiat trzebnicki

Gmina Trzebnica

6. Współrzędne geograficzne

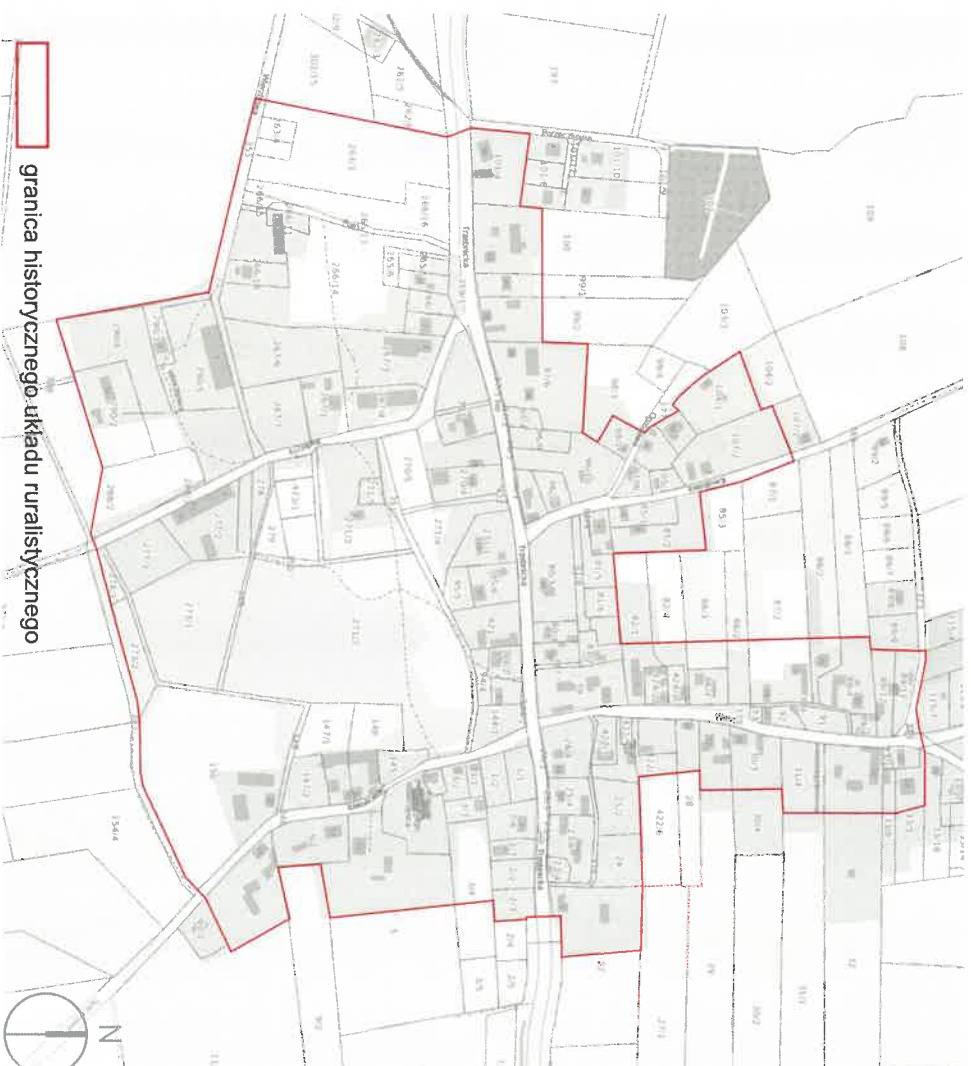
51°18'52"N 17°07'34"E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE, ROLNICZE

8. Stan zachowania

3

rysunek w skali 1:5 000 w załączniku nr 1

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Nazwa wsi:

1155 r. Cireuice, 1203 r. Cirquich, 1228 r. Czirczewicza, 1243 r. Cerequiz, Cerequic, 1261 r. Cerekwiz, 1334 r. Czerequicz, 1417 r. Cirkowicz, 1579 r. Cirkowitiz, 1683 r. Zirkowitiz, 1785 r. Zirkwiz, do 1945 r. Zirkwiz
Od słowiańskiego cyrkiew, cerkiew czyli pierwotnie świątynia katolicka.

Historia wsi:

W 1155 r. wieś wymieniana jako dobra biskupie, następnie wzmiankowana w dokumencie dotyczącym prawa targowego gdy po 1138 r. przeniesiono je z tzebnicy do Cerekwicy. Założona na prawie średzkim, choć w dokumencie z 1264 r. przypiszcza się jednak prawo niemieckie, za założyciela uznano Bertolda, ojca sołtysa Zawonii – Heinricha. W akcie sprzedaży biskup zastrzegł sobie wojtostwo, po czym sołectwo z 4 łanami sprzedał w sołtysowi von Schmankow. Już wtedy na obszarze działął folwark biskupi czy Kościół św. Wawrzyńca, podlegający kapitulie katedrałnej, a w końcu XIV w. przekazany pod zwierzchnictwo tzebnickie. Cerekwica posiadała na ten czas osadę targową, dobra biskupie i kościół. Z uwagi na konkurencyjność z Tzebnicą rozwój został zastopowany do tego stopnia, że mimo funkcji targowej, Cerekwica staje się wsią. W 1785 r. w na jej obszarze wzmiankuje się kościół, probostwo, szkołę katolicką, folwark, 17 gospodarstw kmiecych i 36 zagrodniczych, 10 chałupniczych, młyn wodny i wiatrak. Liczba mieszkańców wyniosła 338 katolickich mieszkańców. W wyniku sekularyzacji dobra biskupie przejęło państwo pruskie, do 1900 r. stanowiły własność rodziny von Debschütz. Za ich czasów, w 1830 r. na terenie wsi znajdował się pałac, folwark, 92 domy, kościół katolicki i szkoła, browar, gorzelnia, młyn wodny oraz wiatrak. Wioskę zamieszkiwało 570 osób, z czego tylko 96 wyznania ewangelickiego. W 1845 r. majątek nie uległ powiększeniu w kwestii infrastruktury, jednak wieś liczyła już 739 mieszkańców. W 1886 r. majątek przejął porucznik Max von Debschütz, dobra liczyły wtedy 512 ha, w tym 453 ha pol uprawnych, 42 ha łąk, 1 ha pastwisk, 4 ha lasów, 12 h dróg i podwórz. W 1900 r. włości nabył hrabia von Bellestem z Pławnowic k. Gliwic. W 1905 r. rozmiar majątku nie ulega zmianie, na folwarku zatrudniono asystentów i leśniczego. Za rządów Johanna Baptista majątek uległ zmniejszeniu, jednak w 1929 r., gdy właścicielką stała się wdowa von Bellestem majątek zmniejszył się o ok 100 ha, a w księdze adresowej z 1937 r. jako współwłaściciele wymieniali się również bank z Wrocławia i Tzebnicy.

Zespół pałacowo-folwarczny

Obszar zespołu ulokowano po południowej stronie drogi na Tzebnicę. Sam budynek pałacu musiał powstać między 1810 a 1830 rokiem, niedługo potem, bo w 1864 r. przebudowano go w stylu neogotyckim. W tym samym czasie, na wschód od niego założono park w stylu postromantycznym, wykorzystującym ukształtowanie terenu, od wschodu ograniczony ciekłem wodnym, park ciągnie się aż do zabudowy i miejsca kościoła z cmentarzem. Folwark złożony był z dwóch czworobocznie zabudowanych podwórz. Niektóre z nich otrzymały kostium neogotycki w latach 60. XIX w. wg ogólnie przyjętej stylistyki.

Stanowiska AZP:

Brak zlokalizowanych stanowisk AZP w obrębie wsi.

Postulaty:

zachowanie i rewaloryzacja historycznego układu przestrzennego wsi, ochrona zespołu pałacowo-folwarcznego zgodnie z doktryną konserwatorską, opieka nad drzewostanem ogrodu dworskiego, sytuowanie zabudowy wsi wielodrożnicy ze wskazaniem sytnowania nowych obiektów szczytnym lub kalenicą do osi drogi w przednich częściach parceli, wymóg stosowania tradycyjnych form, materiałów, dyspozycji elementów zewnętrznych na elewacjach itp., zachowanie historycznej zieleni wzdłuż głównych, zachowanie zadzwieńców stódpólnych, odcinających historyczne punkty widokowe

Istniejące zagrożenia:

Dalsze przekształcenia obiektów zespołu pałacowo-folwarcznego, wprowadzanie zabudowy nieuwzględniającej związków przestrzennych oraz zaburzającej charakterystyczną zabudowę na przodzie parceli z pozostawieniem terenu łąkowo-polenego wolnego od inwestycji budowlanych, rozbiorła i przetwarzanie obiektów historycznych, wykorzystywanie niezgodnych z tradycją form i materiałów przy remontach i przebudowach obiektów, wycinka zadzwieńców

Źródła:

Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu, Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Tzebnica, Wrocław 1992 r.
Zimmermann F. A., Beiträge zur Beschreibung von Schlesien. Brieg 1785, 4. Bd. IV, s. 390

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

Październik 2022 r.

Warta
Nawajga